

Cirkulärnr: 1997:99
Diariernr: 1997:1690
Handläggare: Ann-Sofie Eriksson
Avdelning/sektion: Plan- och miljösektionen
Datum: 1997-06-16
Mottagare: Kommunstyrelsen, Miljöförvaltning,
Fritidsförvaltning, Fastighetsförvaltning
Rubrik: Provtagning av strandbad
Bilagor: SNFS 1996:6, MS:89 Statens naturvårdsverks
föreskrifter om strandbadvatten

Handläggare:
Ann-Sofie Eriksson

1997-06-16

Kommunstyrelsen
Miljöförvaltning
Fritidsförvaltning
Fastighetsförvaltning

Provtagning av strandbad

De senaste åren har det förekommit ett flertal artiklar om svensk badvattenkvalitet i massmedia. Det har framstått som om svenska strandbad har dålig vattenkvalitet i förhållande till strandbad i andra EU-länder. Bakgrunden till dessa påståenden är att svenska kommuner inte fullt ut har utfört provtagning av strandbad och rapportering enligt EU:s direktiv. Vattenkvaliteten har inte varit dålig. Sveriges kommuner tar sedan länge prover på vattenkvaliteten i våra sjöar och vid våra kuster och har en bra överblick över badvattenkvaliteten. Att antalet prover i vissa fall inte blir fler än 2 - 3 st per badsäsong, beror dels på att badsäsongen i vissa delar av landet är mycket kort, dels att man i sin prioritering valt insats efter behov.

Införlivandet av EU:s direktiv om badvattenkvalitet i svensk lag 1996 har inneburit nya krav och rutiner på provtagningen av strandbadvatten. Svenska Kommunförbundet är kritiskt till Naturvårdsverkets föreskrifter för strandbad. De nordiska förhållandena med korta badsäsonger, relativt bra vattenkvalitet och måttligt antal badande har inte beaktats i tillräcklig grad vid införlivandet av direktivet i svensk rätt. Varje medlemsstat har rätt till viss anpassning för att uppnå ett visst mått av flexibilitet vid tillämpningen, under förutsättning att detta inte äventyrar skyddet av människors hälsa.

Många missförstånd har uppstått om hur badvattenprover ska tas i kommunerna för att EU:s krav ska uppfyllas. Om en badplats inte är så stor att man ska göra provtagningar enligt EU:s direktiv bör kommuner som inte kan avsätta tillräckligt med resurser för provtagning avstå från inrapportering till Naturvårdsverket.

Kommunförbundet vill lämna följande rekommendation och förtydligande inför provtagningssäsongen 1997.

Föreskrifter om strandbadvatten

Tillsynen över strandbad som är upplåtna för allmänheten eller som annars utnyttjas av många människor regleras i 15 - 17 §§ hälsoskyddslagen och 17 § hälsoskyddsförordningen. Miljö- och hälsoskyddsnämnden eller motsvarande nämnd i kommunen har ansvaret för tillsynen över strandbaden. Som stöd för kommunernas tillsyn över strandbad har Naturvårdsverket givit ut "Allmänna råd 89:4 Strandbad, vattenkvalitet och kontroll". Råden är inte juridiskt bindande, utan ger vägledning om hur kommunerna kan bedriva tillsynen för att säkra en god tillsyn.

Naturvårdsverket har sedan i enlighet med EU-direktivet fastställt föreskrifter om strandbad SNFS 1996:6 med stöd av hälsoskyddsförordningen.

Enligt 2 § i denna föreskrift avses med

badplats: varje plats som iordningställts med viss utrustning för allmänt bad eller plats där badning traditionellt utövas av ett stort antal badande,

badvatten: allt rinnande eller stillastående sötvatten och havsvatten vid badplats,

badsäsong: den period under vilken ett stort antal badande kan förutses med hänsyn till lokalt bruk och väderleksförhållanden.

Naturvårdsverket har i ändring av Allmänna råd 89:4 Strandbad, vattenkvalitet och kontroll tolkat "ett stort antal badande" till 75 - 100 badande eller mer per normal sommardag. För övriga bad gäller fortfarande Naturvårdsverkets allmänna råd 1989:4.

Som stöd för EU-kommissionens bedömning av svensk badvattenprovtagning har Naturvårdsverket beslutat om följande längd på badsäsongen för de aktuella länen: AB, E, H 20 juni - 20 augusti
K, L, M, N 10 juni - 1 september
P 20 juni - 15 augusti

Första provtagningen vid bad som kommunen vill hänföra till EU:s direktiv bör ske två veckor före badsäsongens början och sedan ska provtagning ske var fjortonde dag under hela badsäsongen.

Avsikten med EU-direktivet om kvaliteten på badvatten är att skydda såväl människors hälsa som miljön. Naturvårdsverkets föreskrifter är meddelade i enlighet med detta EU-direktiv.

Varje kommun ska tillse att provtagningar av badvatten utförs under badsäsongen enligt föreskrifterna på de badplatser som finns inom kommunen.

Provtagningsfrekvensen får minskas till var fjärde vecka när prover som tagits de två närmast föregående åren visat värden som underskrider de riktvärden som anges i bilagan till föreskrifterna och när ingen ny faktor tillkommit som sannolikt kunnat försämra kvaliteten på badvattnet.

Proverna bör tas minst ett par meter från strandkanten, ca 30 cm under ytan.

EU kräver inrapportering av koliforma bakterier. Däremot är analys av fekala streptokocker inte obligatoriskt. Men Naturvårdsverket anser att denna variabel bör bestämmas i marina vatten samt vid bad som kan vara påverkade av vissa industrier eller av utsläpp från reningsverk med kemisk fällning.

Enligt Naturvårdsverkets föreskrifter ska badplatser anses uppfylla föreskriftskraven för ifrågavarande badsäsong om följande villkor är uppfyllda:

- att minst 90% av proverna visar lägre värden än i kolumnen "högsta tillåtna värde" som anges i bilaga 1 och i förekommande fall bilaga 2 till föreskrifterna. Det senare innebär samtliga prover då färre än 10 prover tagits under säsongen,
- att minst 80% av proverna uppfyller villkoren i kolumnen "riktvärde",
- att avvikande prover inte överskrider angivna värden med mer än 50%.

De provtagningar som avviker från ovan angivna värden ska inte beaktas när de orsakas av översvämningar, naturkatastrofer eller onormala väderleksförhållanden.

Analysresultat från de badplatser som omfattas av föreskrifterna rapporterar Naturvårdsverket vidare till EU-kommissionen i Bryssel vid varje årsskifte. De ingår sedan i EU:s badvattensammanställning och får massmedial uppmärksamhet när denna publiceras varje vår.

Badvattenanalyser från övriga bad som rapporteras in till Naturvårdsverket sammanställs till den årliga svenska badvattenkartan.

Varje kommun lämnar en skriftlig sammanställning över de badplatser där provtagning skett till länsstyrelsen i länet och Naturvårdsverket senast den 31 oktober varje år.

Att tänka på:

Om ni önskar få badvatten inrapporterat till EU, så starta provtagningen i enlighet med ovanstående tidpunkter och följ föreskriftens provtagningsfrekvens hela säsongen.

Om prover tas på två ställen vid en badplats bör ni rapportera resultaten som en provtagningspunkt.

Kommunförbundet anser att Naturvårdsverket har valt för lång badvattensäsong utifrån våra nordiska förhållanden, men i nuläget gäller Naturvårdsverkets tidpunkter. Om kommunen har för avsikt att ansöka om Blå flagg är det viktigt att genomföra en korrekt provtagningsserie under badsäsongen i enlighet med EU:s bestämmelser.

Badvattenkartor

Sedan 1992 ger Naturvårdsverket ut en årlig badvattenkarta som redovisar resultaten från kommunernas provtagningar föregående år. Naturvårdsverkets förhoppning är att badvattenkartan ska kunna användas i allakommuner för att informera besökare om vilka bad som finns i närheten och vattenkvaliteten vid dessa, d.v.s. ge information om fina badplatser i alla kommuner.

Många kommuner har varit kritiska till badvattenkartorna. Resultaten har blivit missvisande. Enstaka dåliga prover kan förekomma överallt. För att behålla trovärdigheten på svensk badvattenprovtagning är det viktigt t.ex. att begreppet "långtidsbedömningar" endast innehåller resultat från badplatser där många prover tagits.

Att tänka på:

Kommentera noggrant enskilda dåliga provresultat som skickas in till Naturvårdsverket och framför att ni inte vill att korta provserier ska ingå i badvattenkartan.

Vid inrapportering av provtagningsresultat till Naturvårdsverket ska ni markera om ni vill att resultaten ska ingå i underlaget till badvattenkartan. Kommunförbundet rekommenderar att badplatser med endast ett fåtal provsvar inte lämnas in som underlag för badvattenkartan. Det är viktigt att proven ger en rättvisande bild av den faktiska badvattenkvaliteten.

Blå flagg

Om du ser en blå flagga med vågor inskrivna i en vit cirkel som vajar över en badstrand eller i en gästhamn, då har du kommit rätt. Den blå flaggan är ett kvalitetsmärke och den får bara hissas om miljöanpassning, säkerhet och hygien håller högsta kvalitet.

Blå Flagg-kampanjen arbetar sedan 10 år oavbrutet för en bättre miljö och säkerhet, både i och ovanför vattnet. Kampanjen drivs över hela Europa och totalt är det 2 311 anläggningar, 1 809 stränder och 502 hamnar som i år får hissa utmärkelsen.

Den här säsongen får 15 badstränder och 31 hamnar i Sverige hissa den blå flaggan. De godkända gästhamnarna, från Strömstad vid norska gränsen till Örnsköldsvik längst norrut på östkusten, har bland annat det gemensamt att de har miljöinformation, sopcontainers, miljöstationer för spilloja och miljöfarligt avfall, rena toaletter och duschrum, samt dricksvatten och räddningsutrustning.

Nio obligatoriska och sju frivilliga kriterier ska vara uppfyllda för att en hamn ska bli godkänd av Stiftelsen Håll Sverige Rent som driver den svenska Blå Flagg-kampanjen.

För badstränderna är kraven strängare. Nitton obligatoriska och sju frivilliga kriterier ska vara uppfyllda och här är det absolut viktigaste vattenkvaliteten.

Vattenprover ska tas med jämna mellanrum, alltså var 14:e dag, med start två veckor före säsongpremiären och sedan fram till slutet av augusti. Resultaten av de senaste analyserna av de tre parametrarna, **tot. koliformer, fekala koliformer och fekala streptokocker** ska finnas anslagna på strandens informationstavla/or och de får aldrig vara mer än 14 dagar gamla.

Blå Flagg följer det nu gällande EU-direktivet för strandbad (76/160/EEC), vilket innebär att följande variabler måste analyseras

- Totala antalet koliforma bakterier.
- Fekala koliforma bakterier alt. E. coli.
- Fekala streptokocker.

I de svenska allmänna råden för strandbad (AR89:4) rekommenderas analys av presumtiva E.coli och/eller fekala streptokocker för att få en uppfattning om eventuell fekal förorening. Halten koliforma bakterier bestäms i första hand i de fall man vill ha ett mått på föroreningar av allmän organisk substans i vattnet.

Många svenska kommuner avstår ifrån att analysera halten koliforma bakterier och kan därför inte uppfylla Blå Flaggs krav med mindre än att man kompletterar sitt analysprogram.

	Blå Flagg 76/160/EEC	AR89:4
Totala ant. koliformer/100 ml	≤ 500 (-10 000)	< 1 000
Fekala koliformer/100 ml	≤ 100 (- 2 000)	< 100 (- 1 000)
Fekala streptokocker/100 ml	≤ 100 (-)	< 30 (- 300)

Blå flagg har stort informations- och marknadsföringsvärde och man är noga med att varje objekt ska ha korrekta provresultat. Det krävs en årlig redovisning. Flaggan delas ut inför varje säsong och hissas den 5 juni, som är världsmiljödagen. Den får sedan vara uppe till säsongens slut. Att en anläggning uppfyllt kraven ett år innebär inte att man automatiskt får hissa den blå flaggan året därpå, utan man måste alltså förnya sin ansökan.

Mer information om Blå Flagg-kampanjen kan fås av Håll Sverige Rent. De anläggningar som har fått årets utmärkelse kan du läsa om på Håll Sverige Rents hemsida, <http://WWW.hsr.se>,

Blå Flagg: tel 08 - 714 87 70, fax 08 - 642 91 10, e-mail: bjorn.flodquist@hsr.se

Att tänka på:

Tänk på att de bad för vilka Ni söker blå flagg måste komma med i EU-rapporten för att ansökan skall kunna godkännas. Det räcker alltså inte enbart att delge Stiftelsen Håll Sverige Rent resultaten.

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET
Plan- och miljösektionen

Lars Fladvad

Ann-Sofie Eriksson

Bilaga: SNFS 1996:6, MS:89 Statens naturvårdsverks föreskrifter om strandbadvatten